

## לא רק אנחנו, גם בהמותינו מזהמות את הסביבה

לים שברפש אחראים למותם של דגים רבים בנהרות.

היכן הפתרון? הובלת הזבל לקבורה במקור מות ריכוזי הנה יקרה וקשה, שריפתו תרבה זיהום האוויר המזהם כבר בלאר-הכי וייבושו צורך משטחי קרקע נרחבים. והינה צץ הרעיון באחת החברות שבמיסורי לנסות ולצמצם את נפחו של פרש הבהמות מלכתחילה: נאביס את בהמותינו בפיתית פלאסטיק שיהיו מונחים ב־ כרסן של הפרות כאבן שאין לה הופכין ובכך יפחיתו את צריכת המספוא הגס. בהמות מרור מות אלו הפרישו ב־40% פחות פרש מאלו שלא קיבלו מאכל תאוה זה. פתרון מוצע אחר הוא להזריק בזבל חיידקים אשר יחישו את התפרקותו.

אנו חיים כיום בעידן הדשן המלאכותי הקל יותר לטיפול ופיזור, ובכל זאת טרחו מומחים ופיתחו באוקלאהומה שיטה לריכוז הזבל במי־כלים, בהם ישקע החלק המוצק בעוד שהנוזל העליון, העשיר בחומרי־דשן, נשאב לשדות ור מפרה אותם. היו מדענים שהציעו „סיבוב נר סף” לזבל העופות, העשיר בחמרי־מזון: הוא ייובש ויוגש כמספוא לבהמות בשנייה! בניסוי אחד זללו כבשים ושוורים בתאוה תערובת של זבל עופות מייובש ושחת.

בארט גאץ מחזיק בשיקגו במבנה השווה ½ מיליון ל"י, 600 ראש בקר המקבלים את אכלם על גבי סרט נע. הפרש מצטבר בצורתו הנוזל לית למחצה מתחת לרצפת המפצמות ונשאב פעמיים בשנה לדישון שדה בן 1000 דונמים. שיטתו של גאץ היא מודרנית ומשוכללת, אך לגבי בעליהם של מיכלאות הפיטום אין היא כדאית. כל עוד לא יימצא פתרון לבעייה זו, על הממשלה (או על הצרכן) לפצות את בעלי־הבהמות עבור ההוצאות הכרוכות בסילוק פסור לתהן של הבהמות.

תומצת מהשבועון „טיים”, ספט' 1970  
ע"י ד. ע.

בשנים האחרונות קם לאדם מתחרה חשוב בזיהום הסביבה — בהמות־הבית. בארה"ב נמ־צא כי פרשם של 50 מיליון חזירים, 38 מיליוני ראש־בקר ו־350 מיליוני עופות מצטבר בכמו־יות המאיימות על קיומם של בעלי־חיים אחרים. מה נשתנה? והלא בעלי־חיים אלה היו מפרי־שים פרש כמנהגו של עולם, מששת ימי ברא־שית, ומניין צמחה הבעייה לפתע פתאום ב־דורנו?

הבעייה היא מרחב המחייה. רק לפני 15 שנה עמדו לרשותו של כל שור בן־בקר כ־9 דונם לרעות בהם כחפצו; פרשו היה נספג בקרקע, מתפרק והופך לדשן. כיום, אותו שור כלוא במכלאה, בה נצטמצם מרחב מחייתו ל־משבצת בת 20 מ"ר, מיכלאות בעלות 50,000 ראש שוורים לפיטום אינן נדירות כיום. בדרך כלל ממוקמות הן ליד הערים והובלת הפרש כחומר דשן לאיזורים חקלאיים הינה יקרה ובלתי כדאית.

מרבית המיכלאות נמצאת ליד אגמים ונהר רות המספקים את מי־השתייה לבהמות. מי הגשם שוטפים את ריכוזי הפרש ומתנקזים חזרה אל הנהרות והאגמים. כך, למשל, נמדדו במי נהר המיסורי כמויות פסולת השוות לאלו המופרשות על ידי 100 מיליון בני־אדם. שטף עצום כזה של פסולת מרבה חיידקי מחלות ומג־דיל את ריכוזי החנקות והזרחות במידה כזו שהאצות מתרבות ומשגשגות על חש־בונן של צורות חיים אחרות. מרכיבים רע־

את השילייה ביד. דאג לכך שעם בוא הרופא יימצאו בידיך כל הפרטים החשובים לגבי תול־דותיה של הפרה החולה, כך שהרופא יוכל להי־עזר בידיעות אלה לצורך קבלת ההחלטה על הטיפול הנכון.

ל. ס. אלנשטיין

תומצת ב„הוארד”ס דיירימן”

חוברת 25 ביולי 1970